

АРХІТЕКТУРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ІСТОРИЧНОГО МІСТА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Кузьменко Т. Ю.

кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури
будівель та містобудування
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна

Дмитренко А. Ю.

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри архітектури будівель та містобудування
Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна

Характер архітектурного середовища міста, його багатоманітність, наявність слідів минулого формують індивідуальність міста, наше ставлення до нього та культуру його жителів в цілому. Сьогодні в мегаполісах та великих містах із статусом обласних та районних центрів спостерігається тенденція нищення і спотворення архітектурного історичного середовища. Цій проблемі присвячена низка публікацій стосовно Києва, Харкова [2, 3, 4, 5, 6, 7] та інших міст. Неминучі процеси омолодження, пожвавлення і ревіталізації міського середовища проходять швидко, фрагментарно, а почасти стихійно і деструктивно, зі втратою індивідуальних особливостей міст.

Нова забудова переважної частини історичних міст України часто має неоднозначний і суперечливий характер, що обумовлюється як посиленням ролі замовника, так і відповідно зменшенням архітектурно-містобудівного контролю. Приватні замовники та комерціалізовані владні структури стали фактором посилення залежності архітектора від їх фінансових можливостей та несмаку. Проектування, реконструкція і будівництво в історичному містобудівному середовищі потребує толерантного втручання, яке враховує низку факторів: особливості і можливості міста, історичного контексту,

масштабності навколишньої забудови, нові потреби сучасного міста, побажання замовника, містобудівні норми. При цьому виникає потреба в гармонізації зазначених чинників, яка не порушує композиційну цілісність та масштабність забудови. Особливо це стосується різних добудов до перших поверхів. Так, в Полтаві було добудовано ресторан до тильного боку кінотеатру імені Котляревського, який, будучи несумісним за стилем, матеріалом, характером, просто спотворює вигляд будинку зі скверу та вулиці Соборності. Кінотеатр імені Котляревського (бувний Дворянський дім) є однією з будівель, що формують відомий архітектурний ансамбль Круглої площі, сформований на початку ХІХ ст. Слабкі аргументи, що не відбувається заміна головних фасадів, у даному випадку не можуть бути виправданням. Адже це грубе втручання в історичне архітектурно-містобудівне середовище з порушенням відомого архітектурного ансамблю, що є однією з “візитівок” Полтави (рис.1).

Рис. 1. Ансамбль Круглої площі у м. Полтава [1]

Одним із напрямків творчого пошуку образно-композиційного пристосування до історичного середовища стало стильове цитування у новобудовах. І тут є як вдалі приклади, так і суперечливі, немасштабні. В цьому сенсі слід порівняти реконструкцію юридичного коледжу на Першотравневому

проспекті, 14 та офіс-центр на місті колишнього радіовузла на вул. Стрітенській, 36 (рис.2). Якщо перший співмасштабний навколишній забудові, та гармонійно вписується в архітектурне середовище, то - другий її порушує і виглядає дещо не на місці, особливо невдало вирішені причілкові фасади, поверховість до периферійних частин будинку бажано було б понизити.

Рис. 2. Юридичний коледж на Першотравневому проспекті, 14 та офіс-центр на місті колишнього радіовузла на вул. Стрітенській, 36 [1]

Рис. 3. Будівля радіовузла до реконструкції, побудовано 1896 р., 1920 р. обладнано під радіовузол

Загалом вдалі містобудівні рішення, що впроваджені сьогодні в містобудівне середовище швидше як виняток, а не правило [1]. Мартишова Л. С., Сергєєва К. В. [6] акцентують увагу на регенерації та реновації як більш творчих та ефективних методах, що виявляють внутрішні закономірності

історичного міського середовища та архітектоніки художніх образів. А прийоми при цьому можуть бути наступні [4, 5, 6]:

- симбіоз старого і нового, сучасна архітектура доповнює і створює єдиний ансамбль з історичною забудовою;
- підпорядкування, в якому історична забудова домінує, нова забудова розчиняється в просторі архітектурного ансамблю;
- вписування в історичну забудову, архітектурна цілісність досягається за рахунок доповнення відповідно з ритмом, масою та стилістичної єдності;
- контраст, нова споруда кардинально відрізняється за матеріалами, формою тощо.

Висновок. Сучасна архітектурна майстерність підкреслює хід часу та зміни, що сталися, проте не стирає пам'ять про минуле, а навпаки, створює багатоманітність архітектурного середовища завдяки поєднанню історичної спадщини та сучасного різноманіття у цілісну архітектурно-просторову композицію.

Література

1. Архітектори і місто: [монографія] / Карюк М. В., Белявська О. Ю., Дмитренко А. Ю., Негай Г. А.; уклад. та ред. Белявська О. Ю.; Полтавська організація Національної спілки архітекторів України – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2018. – 187 с.
2. Безлюбченко О. С., Апатенко Т. М. Тенденції та напрямки підвищення якості об'ємно-планувальної та містобудівної організації житлового середовища / О. С. Безлюбченко, Т. М. Апатенко // Містобудування та територіальне планування. 2019.– Вип. 69.– С. 15-26.
3. Лебединський О. В.: Ілюстрований путівник; Полтава: ФОП Рибалко Д. Л., 2012.- 166 с.
4. Лещенко Н. А., Гулей Д. В. Регенерація житлового кварталу Подільського району в контексті історичної забудови міста Києва / Н. А. Лещенко, Д. В.

Гулей // Містобудування та територіальне планування. 2019.– Вип. 69. – С. 225 – 234.

5. Ремізова О. І. Сучасна архітектура міста як спогад : Сучасні тенденції розвитку архітектури та містобудування : мат. всеукр. наук.-техн. конф., Харків, листопад, 2017. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. - С. 152-153.
6. Сергєєва К. В., Мартишова Л. С. Взаємозв'язок сучасної забудови в історичному центрі міста на прикладі м. Харкова: Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування : мат. всеукр. наук.-техн. конф., Харків, листопад, 2017. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. - С. 156-157.
7. Чепіль О. В. Вулицями старої Полтави. - Полтава: Дивосвіт, 2012. – 164 с.